

Buskerud fylkeskommune

Utviklingsavdelingen

Vår saksbehandler
Kristoffer Dahle, tlf 32808737

Vår dato
23.11.2006

Deres dato
07.09.2006

Vår referanse
05/00423-5
650.344

Deres referanse

Anne Kari Brugaard

Nordre Teigen
3629 NORE

KULTURHISTORISK MUSEUM Universitetet i Oslo		
Saksb.	05 DES. 2006	Kopi
Libu		
Ark:	0633-155	
Saksnr.	06/15867	Dok.nr.: 1

Økta kraft - Nore - Nore og Uvdal kommune - søknad om bygging av minikraftverk i Økta - kulturminneregistrering

Automatisk fredete kulturminner

Ovennevnte planområde er nå arkeologisk registrert. Det ble ikke funnet automatisk fredete kulturminner.

Det bør likevel framgå av kommunens vedtak at dersom det under anleggsarbeidet skulle framkomme automatisk fredete kulturminner, må arbeidet straks stanses og utviklingsavdelingen i fylkeskommunen varsles, jmf. kulturminneloven § 8, 2. ledd.

I forbindelse med registreringen ble det totalt brukt 15 arbeidstimer à kr 600,-. Faktura på kr. 9000,- vil bli sendt fra regnskapsseksjonen snarest.

Nyere tids kulturminner

Kulturmiljøet på Øktodden har en interessant historie. Her har trolig vært mølle i flere hundre år. I 1683 er det nevnt ei kvern til Teigen, som mest sannsynlig har stått her. Mølla hadde vasshjul (og ikke kvernkall som de mindre kvernene), og fungerte som bygdemølle for et større område langs Norefjorden. Her er også rester etter et sagbruk.

Det var landhandel her fra ca. 1860, Nore Forbruksforening bygde ny bygning ca. 1877, som fortsatt står. Det ble bygd meieri i 1896, men bygningen gikk etter noen år over til å bli kommunelokale. Rundt 1870 var det også konkrete planer om å bygge ny kirke i Nore på Øktodden. Etter at Numedalsbanen ble bygd på den andre sida av fjorden, ble Øktodden liggende mer usentralt og mistet sin betydning.

Her er flere bygninger av ulik verneverdi:

- Mølla på eiendommen Øktodden 157/2. Eldste del er en upanelt tømmerbygning fra 1800-tallet, med tilbygg både i bindingsverk og tømmer. Det er tilbygd tørke. På begynnelsen av 1900-tallet ble det gjort om til turbindrift. Mølla var i bruk til 1940-åra. Høy verneverdi ut fra næringshistorie og bygningshistorie. Rørgata er intakt, og har også høy verneverdi.
- "Myllarstugo" på eiendommen Fossheim 157/13. Våningshus i halvannen etasje i tømmer. Lite tilbygg, ellers uendra. Høy verneverdi ut fra næringshistorie og bygningshistorie. Her er også tre mindre uthus, trolig bygd midt på 1900-tallet. Disse har liten verdi som enkeltbygninger, men en viss miljøverdi.
- Tidligere forretning på eiendommen Øktodden 157/2. Denne bygningen er forlenget og totalt modernisert og har dermed lav verneverdi. Her er også et mindre tømmerhus, et uthus av et eller annet slag, som har begrenset verneverdi.

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Postadresse
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
Fylkeshuset
N-3020 Drammen

Besøksadresse
Hauges gate 89
E-postadresse
Postmottak@bfk.no

Telefon
32 80 85 00
Internett
www.bfk.no

Telefaks
32808676

Bankkonto
2200.07.13523
Foretaksregisteret
NO 964 951 373

Vår dato
23.11.2006

Vår referanse
05/00423-5

Det planlagte kraftverket er tenkt lagt like ved den gamle mølla. De foreløpige planene er ikke så detaljerte at de viser eksakt plassering av kraftverk og rørgate, og heller ikke utforming. Vi er opptatt av det nye anlegget ikke må føre til at verneverdien til det eksisterende anlegget blir redusert, noe som stiller strenge krav til både plassering og utforming. Vi ønsker å få mer detaljerte tegninger til uttalelse.

Rørgatetraséen vil trolig berører deler av innmarka til Brekka, helt ned mot Økta. Vi har ingen merknader til dette.

Saksbehandler nyere tids kulturminner: Jørn Jensen, tlf. 32 80 86 69.

Med hilsen

Inger Liv Gøytillund e f
Kulturvernleder

Kristoffer Dahle
Saksbehandler

Vedlegg:
1 Rapport

Kopi til:
Buskerud Kommunerevisjon IKS Postboks 4197, 3005 DRAMMEN
Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo Postboks 6762 St.Olavspl., 0130 OSLO
Nore og Uvdal kommune, teknisk etat 3630 RØDBERG

Lisbeth Kaas Ambrosen Utviklingsavdelingen

Vedlegg til: 05/00423-5

KULTURHISTORISK REGISTRERING

Nore og Uvdal kommune Økta Kraft

GNR.: 155/2, 7, 156/1

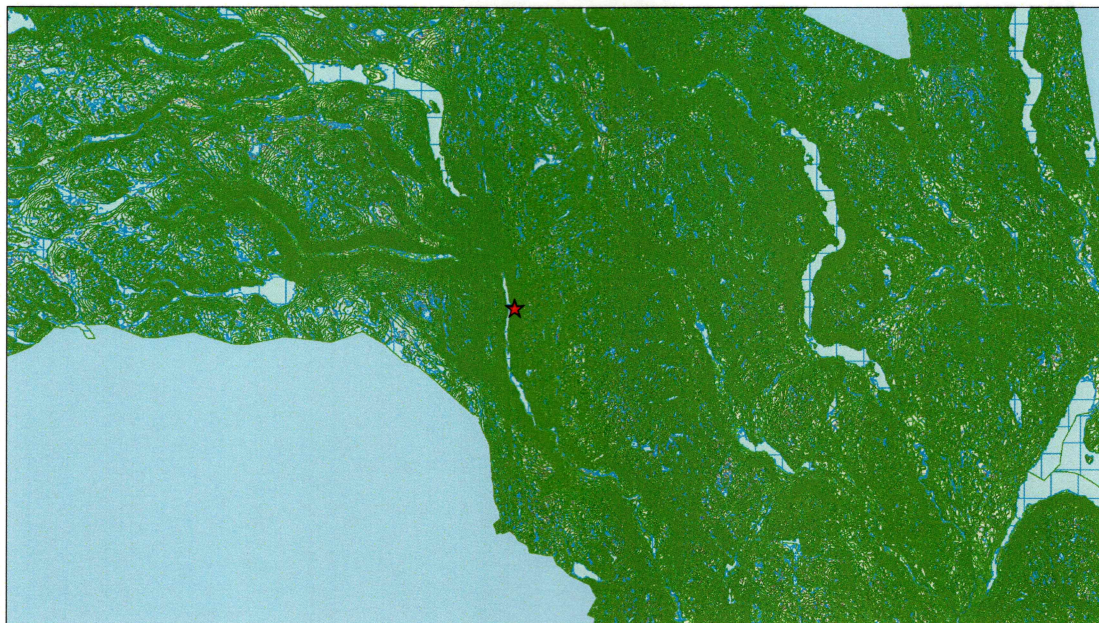
SAKSNR: 05/423

RAPPORT FRA KULTURHISTORISK BEFARING/REGISTRERING

Kommune:	Nore og Uvdal		
Gardsnavn:	Vetterhus og Lindtveit		
Gards- og bruksnummer	155/2 OG 7, 15671		
Kartreferanse	BT052-5-3 og BT052-5-4		
Høyde over havet	1615 II Nore, koordinater: 0174 (se vedlegg)		
Tiltakshaver:	Anne Kari Brugaard og Svein Erik Lund, og Vidar Kittilsen		
Adresse:	3629 Nore		
Navn på sak:	Økta Kraft		
Saksnummer:	05/423		
Registrering utført:	11.10.2006	Ved:	Kristoffer Dahle
Rapport utført:	07.11.2006	Ved	Kristoffer Dahle
Autom. fredete kulturminner i området:			Registreringsnummer
Nyere tids kulturminner i området: Mølle			
Fotodokumentasjon:	Egen mappe		
Faglige konklusjoner:			
☐ Planen er <u>ikke</u> i konflikt med kulturminner.			
Automatisk fredete kulturminner		Nyere tids kulturminner	
☐ Planen er i konflikt	☒	☐ Planen er i konflikt	
☐ Ingen synlige, potensielle under bakken	☐	☐ Ikke påvist til nå, nærmere arkivsjekk påkreves	
☐ Ikke vurdert	☐	☐ Ikke vurdert	
Videre saksgang (for saksbehandler):			
Registreringar		Merknader	
☐ Videre reg. ikke nødvendig	☐	☐ Ingen merknad	
☐ Videre reg. nødvendig	☐	☐ Tiltrå spesialområde	
☒ Reg. fullført	☐	☐ Tiltrå dispensasjon	
☐	☐	☐ Foreløpig uavklart	
Merknader:	Planene er ikke i direkte konflikt med mølla, men kraftverket vil legges like ved og skade den eksisterende rørgata samt et par gamle demninger.		

Kulturhistorisk registrering Økta

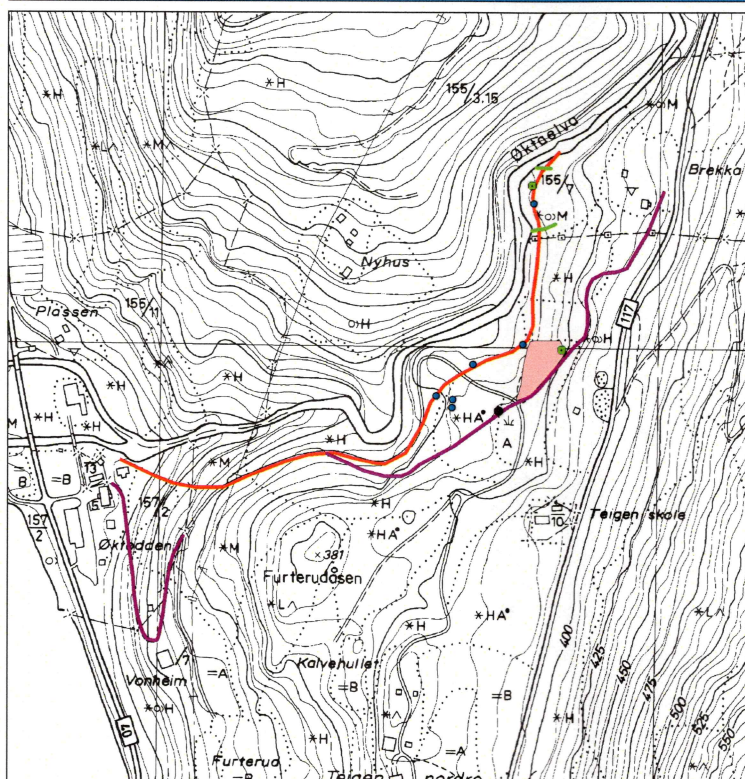
Tegnforklaring

★ Planområdet

0 4 995 9 990 19 980 29 970 39 960 Meters

Kulturhistorisk registrering Økta

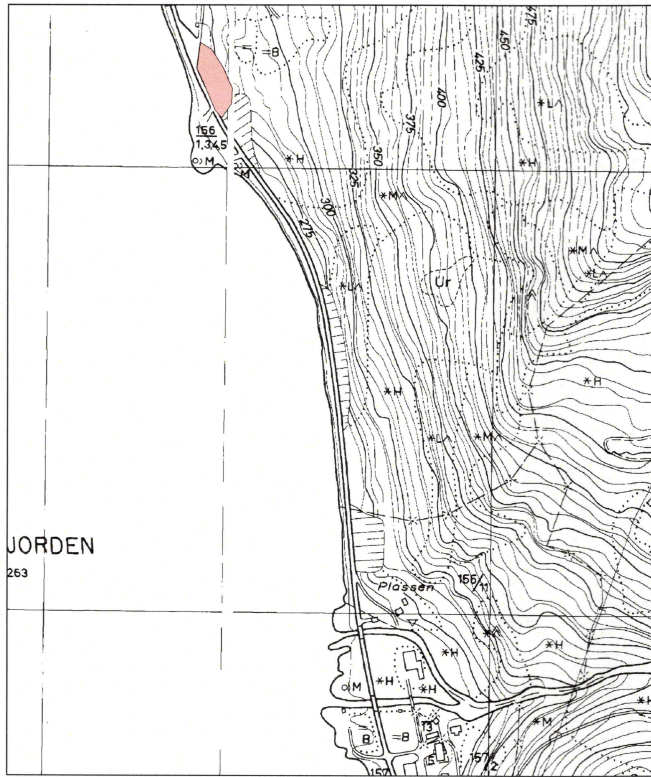
Tegnforklaring

- Prøvestikk
- Rydningsrøys
- Steinstreng
- Kjerrevei
- Kullforekomst
- Rørgatetrasé
- Masseuttak

0 105210 420 630 840 Meters

Kulturhistorisk registrering Økta

Tegnforklaring

Masseuttak

0 150 300 600 900 1200 Meters

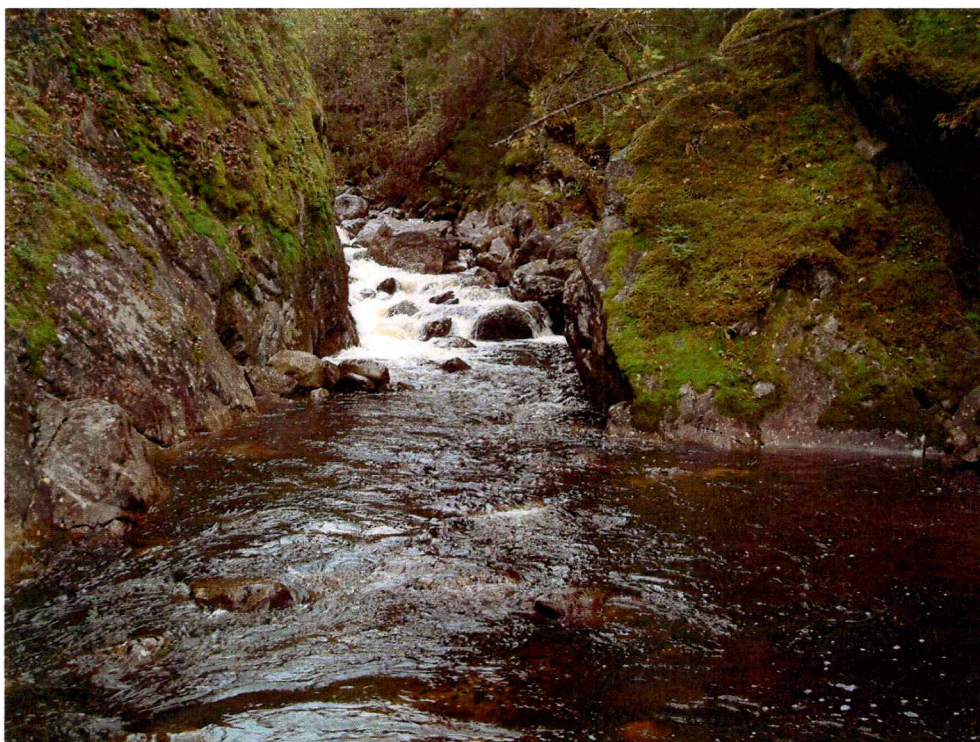

Satellittfoto over den planlagte rørgatetraséen

BAKGRUNN FOR PLANEN

Undersøkelsen/registreringen ble gjennomført da tiltakshaverne, Anne Kari Brugaard og Svein Erik Lund og Vidar Kittilsen, ønsker å bygge ut et minikraftverk i elva Økta på gården Vetterhus (155/2 og 7) i Nore kommune. Traséen har et fall på om lag 95 meter, og den totale traséen måler om lag 750 meter.

Planen omfatter dam, rørgatetrasé og kraftverk, samt to områder hvor man ønsker å ta ut masse. Det ene av disse ligger like ved traséen, mens det andre ligger på gården Lindtveit (156/1) like nord for Øktodden.

Dambassenget i elva Økta (mot NØ)

Planene har tidligere mottatt positive svar fra NVE og fra miljøvernavdelingen ved Fylkesmannen i Buskerud.

Formålet med denne registreringen er å undersøke forholdet mellom planområdet og eventuelle automatiske fredete kulturminner, jf § 9 i kulturminneloven av 9. juni 1978. Det er ikke kjent at det finnes kulturminner i området fra før, men registreringene foretatt i forbindelse med utarbeidelsen av økonomisk kartverk er ofte mangelfulle.

OMRÅDET

Planområdet ligger ved Øktodden i Nore og Uvdal kommune. Rørgatetraséen følger sør- og østsiden av elven Økta i den til dels svært bratte og vestvendte hellingen øst for Norefjorden. Vegetasjonen er blandet, hovedsakelig bestående av or, bjørk og gran.

Traséen er merket, og i tillegg var en tidligere grunneier, Olav Kittilsen, med som kjentmann. Dammen vil legges til et naturlig basseng i elva, mens kraftverket legges nært en gammel mølle ved enden av fallet. Rørgaten følger til dels en moderne skogsvei, men berører også skog- og beiteområder.

Traséen følger moderne skogsvei (mot ØNØ)

Det er ikke kjent at det finnes automatisk fredete kulturminner i området fra før. Det er imidlertid funnet spor etter jernvinne og kullgroper i fjellet lengre sør, bl.a. på Kulpeset og i Skogangrendi (reg. nr. 95566 og 51208). Langs Norefjorden er det funnet spor etter en steinalderboplass ved Kjøntveit (reg. nr. 61909), samt et gravfelt på Nore prestegård. Ellers finnes det mange gamle og fredete gårdstun langs vannet.

Mølla på Øktodden er tidligere registrert som kulturminne av Nore og Uvdal kommune. Mølla hadde vasshjul (og ikke kvernkall som de mindre kvernene), og fungerte som bygdemølle for et større område langs Norefjorden. Den eldste delen av bygningen er laftet. Senere ble det også påbygd tørke, og på begynnelsen av 1900-tallet ble det lagt om til turbindrift. Mølla var i bruk til utpå 1940-tallet.

Mølledriften på Øktodden går helt tilbake til 1600-tallet (Loftsgaard 1969:982), men det er usikkert hvor gammel denne mølla er. Vassdraget har også hatt andre funksjoner. Restene etter et sagbruk er fremdeles synlig på Øktodden, og lengre oppe i vassdraget ble det fløytet tømmer.

I områdene like øst og ovenfor traséen ligger 3-4 husmannsplasser. Furterud ligger lengst sør. Her ble det drevet teglsteinsbrenning på slutten 1800-tallet (Loftsgaard 1969:992), og en løe står fremdeles på plassen. Haugen og Brekka ligger like øst for den øverste delen av traséen. Plassen Brekka ble tatt av ras, men på Haugen står det fremdeles et hus. Et stykke lengre nord lå det også en fjerde husmannsplass, Hagen. Enkelte jorder og slåttemarkar har vært holdt i hevd helt frem til i dag.

Plassen Haugen, sett fra rørgatetraséen (mot ØSØ)

STRATEGI OG METODE

Som primær metode ble visuell overflateregistrering tatt i bruk. Metoden innebærer at området blir visuelt undersøkt etter automatisk fredete kulturminner som er synlige i terrenget, slike som graver, kullgroper, fangstanlegg og lignende. Det ble også lettet etter kulturminner fra nyere tid.

På tørre flater og høyder og andre områder med potensial for forhistorisk aktivitet ble stukket med spade og sonderingsbor for å påvise littisk materiale, samt eventuelle kull-, slagg- eller kulturlag. Det også lettet etter slike i åpne veiskjæringer og langs elvekanten. Eventuelle funn ble målt inn med GPS og fotodokumentert.

DELTAGERE OG TIDSRUM

Undersøkelsen ble utført den 11.10.2006, og rapporten ble ferdigstilt den 07.11.06. Totalt ble det brukt 15 timer på saken. Dette inkluderer forarbeid, registreringer og kjøring til/fra feltet, samt etterarbeid med databehandling og ferdigstilling av rapport. Registreringen ble utført av undertegnede.

Været var fint. Det var overskyet, men stort sett opphold.

REGISTRERINGENS FORLØP OG RESULTATER

Dam og kraftverk

Mølla på Øktodden (mot NØ)

Demninger ved den gamle mølla (mot Ø)

Planen å legge kraftverket like nord for den gamle mølla på Øktodden. Mølla er tidligere registrert som kulturminne av Nore og Uvdal kommune (se ovenfor), men denne berøres ikke direkte av planene.

Rørgaten ned mot den gamle mølla (mot VSV)

Kraftverket vil imidlertid ramme et eldre demningsanlegg like nord for mølla. Dette ble bygd for å hindre vannet i å flomme utover tunet under vårflommen. Den gamle rørgaten inn til mølla rammes også av planene. Kraftverkutbyggingen vil dessuten kunne virke skjemmende på kulturmiljøet på Øktodden, som i tillegg til mølla består av våningshus og uthus (se forsiden).

Det ble sett etter littisk materiale på sandbankene ved damområdet i elven, men uten positive resultater. Dammen kommer heller ikke i konflikt med synlige kulturminner.

Traséen

Hele traséen ble gått to ganger, og undersøkelsene dekket således 10-20 meter ut til hver side.

En gammel kjerrevei går parallelt med traséen, men berøres ikke av denne. Veien er 2,5-3 meter bred, og er delvis oppmurt i bratte partier. Den var i bruk til utpå 1950-tallet, og da ble det også kjørt her med bil. Veien er i dag til dels svært gjengrodd.

Den øverste delen av traséen krysser en gammel slåttemark under plassen Brekka. Her ble det registrert en rydningsrøys, samt to steinstrenger på hver side av jordet. Disse ble kartfestet og dokumentert i form av fotos.

Røysen målte ca 5 x 2 meter, og var 0,5 meter høy. Den inneholdt en del potetstein, som er en indikasjon på en ung alder. I forlengelsen av denne og i nordlig retning gikk det en mulig steinstreng. Strengen så ut til å gå under røysen, og er trolig eldre enn denne.

Gammel slåttemark under plassen Brekka (mot S)

Rydningsrøys med "potetstein" og med eldre steinstreng under (mot Ø)

De øvrige strengene gikk i Ø-V retning og markerte ytterkantene på jordet. Det sørligste av disse målte 1 x 25 meter, og var 0,5 meter høyt. Det nordligste var noe kortere, men hadde om lag samme profil. Begge strengene var mest synlige lengst nede mot elven.

Steinstreng i N-del av slåttemarka (mot V)

Steinstreng i S-del av slåttemarka (mot NV)

Langs hellingen ned mot elven ble det også påvist en mulig åkerreim, og her ble tatt et prøvestikk for å se om det var bevart fossile dyrkingslag. Dette resulterte bare i et ca. 15 cm tykt kulturlag med noe kull og en del stein. Dette representerer sannsynligvis bare én fase, og den mulige reindannelsen er sannsynligvis naturlig og skapt av elveleiet.

Det ble også gravd en del andre prøvestikk langs traséen. Ingen av disse ga positive resultater med hensyn til littisk materiale eller andre forhistoriske artefakter, men det ble påvist tynne kulturlag med noe kull like nedenfor Haugen. Sannsynligvis er dette rester etter dyrking og slåttemark fra nyere tid.

Kull ble også påvist i to prøvestikk like SØ for traséen lengre nede. Beliggenheten gjør det lite sannsynlig at dette har vært slåttemark, og det ble derfor undersøkt et noe større område her. På en høyde like ved den gamle kjerreveien viste prøvestikk et 6-7 cm tykt kullag med store kullbiter under et 12 cm lag med torv og skogsbunn. Denne kullforekomsten ble påvist i et område på 5 x 5 meter, og viste en forhøyning på opptil 0,5 meter. Det kan være snakk om en liten kullmile fra etterreformatorisk tid, kanskje knyttet til en av plassene. Slike kullmiler pleier imidlertid å ligge på opptil 15-20 meter i diameter, og kulturminnet må derfor anses som usikkert. Det kan være snakk om et kullager, muligvis knyttet til jernproduksjon, men det ble ikke påvist slag i området. Kulturminnet berøres uansett ikke av planene.

Prøvestikk med 6-7 cm tykt kullag (mot V)

Gjenlagt kjerrevei med høyde med kullforekomst bak t.h. (mot SV)

Masseuttakene

Det ene masseuttaket ligger like øst for traséen, og mellom denne og den gamle kjerreveien. I utkanten av uttaksområdet (like vest for kjerreveien) ble det påvist en dråpeformet rydningsrøys på om lag 5 x 7 meter, og med en høyde på 0,5-1 meter. Røysen består av store og mellomstore steiner. Denne kan være naturlig, men har trolig tilknytning til jordbearbeiding under plassen Haugen.

Røys (mot VNV)

Det andre masseuttaket ligger like ved Rv 40, og ved oppkjørselen til gården Linderud (156/1). Her ble det ikke påvist kulturminner, men det ligger enkelte rydningsrøyser like øst for planområdet.

Resultater

Undersøkelsene langs Øktavassdraget ble gjennomført uten funn av automatisk fredete kulturminner.

KONKLUSJON

Hele området ble grundig befart jf § 9 i kulturminneloven av 9. juni 1978 uten funn av automatisk fredete kulturminner.

Planene kommer imidlertid til å skade rørgaten og enkelte demninger ved den gamle mølla på Øktodden, samt at kraftverkutbyggingen vil kunne være til sjenanse for de eksisterende bygningene på tunet.

Drammen 06.11.2006

Kristoffer Dahle

Feltleder

Vedlegg

Kopi av M711-kart med inntegnet trasé

Litteratur

Loftsgaard, T. K. 1969. *Nore og Uvdal i forn og nye. Gards- og ættesoge for Nore*, bind 2, del I.

NORE 161511

99 500 RÖDBERG 4 KM BUSKERUD FYLKE 9°00' 01 02 03 04 05' 05 06 07 08

